

ТМ	Г. XXIX	Бр. 4	Стр. 627 - 629	Ниш	октобар - децембар	2005.
----	---------	-------	----------------	-----	--------------------	-------

Приказ дела
Примљено: 20.08.2005.

Јелена Живковић

РОМИ – ОД ЗАБОРАВЉЕНЕ ДО МАЊИНЕ У УСПОНУ*

Књига *"Роми: од заборављене до мањине у успону"* настала је непосредно као резултат спремања материјала за полазнике "Семинара о положају и правима Рома", који се организује у оквиру реализације пројекта *Јачање невладиног сектора у јужној и источној Србији (2002-2005)*, уз финансијску помоћ Европске комисије и у оквиру њеног програма под називом *"Европска иницијатива за демократију и људска права"*.^{*} Овај пројект требало би да допринесе развоју невладиног сектора у поменутом делу Србије и развије свест о значају поштовања људских права – признавање статуса Рома као легитимне националне или етничке групе. Примарни циљ књиге, рекло би се, је информисање шире друштвене заједнице о Ромима - о важним сегментима живота и рада ове велике мањинске групе.

Тематика књиге започета је текстом *Анџеја Мирге и Николаја Георгија – Роми у двадесет првом веку*. Реч је о тзв. програматском напису из 1997. године виђенијих ромских аутора и представника интернационалне ромске елите. Аутори анализирају прошлост, садашњост и будућност Рома, описујући процес етногенезе кроз који разнолика ромска заједница пролази, и паралелно откривају њихове културне и политичке потенцијале. У прилогу се говори о ромској етно-политици: стварање ромског политичког простора, стварању ромског идентитета – ромски народ, следи део о статусу ромске мањине (ромско право/могућност избора, Роми као национална мањина, ромска транснационална мањина), након тога се анализирају ромске сеобе и територијалност, затим се аутори баве заинтересованошћу међународних организација за Роме, ромским покретом: стратегије оријентисане ка статусу и решавању проблема, државом и невладиним организацијама повезаним са Ромима, законом према Ромима: дискриминација, репресија и законске мере, следи део о различитима и једнакима, о недискриминацији и једнакости, сепарацији насупротив асимилацији.

* Рад са пројекта Културни и етнички односи на Балкану – могућности регионалне и европске интеграције (1310), који се реализује у Институту за социологију Филозофског факултета у Нишу а финансира га Министарство за науку, технологије и развој Републике Србије.

* Драгољуб Б. Ђорђевић (при.), *Роми – од заборављене до мањине у успону*, ОГИ, Ниш, 2004.

Прилог *Роми: од заборављене до мањине у успону* – у форми дијалога између Драгољуба Б. Ђорђевића (социолога/ромолога) и Османа Балића (ромског вође), приказује сучељавање ставова кроз анализу свих важнијих питања некада југословенског а сада српско-црногорског покрета за еманципацију и интеграцију Рома. Циљ дискусије је приказ актуелног положаја Рома и указивање на могуће перспективе, почев од стварања ромске интелигенције у бившој Југославији и њеног предводништва у међународним оквирима, до расправе о одредницама ромског културног идентитета и отварања ромолошке катедре ради његове заштите.

Наредни текст аутора *Горана Башића – Политичко-правни положај Рома у Србији*, концизно приказује политички и правни оквир положаја Рома код нас. Почев од анализе догађаја и друштвеног живота у СФРЈ, преко развоја идеје о признавању статуса ромске мањинске групе као једним од предуслова његовог опстанка и стварања механизма заштите националног и културног идентитета националних мањина, паралелним испитивањем и описом Башић приказује напредак наше и суседних земаља у решавању статуса Рома. Открива како су неке од тих земаља напредовале много брже (док је наша стагнирала због општих неповољних политичких и друштвених околности), те да имамо шта и научити од суседа, иако се чинило средином седамдесетих да ће СФРЈ бити прва држава која би регулисала статус Рома.

У прилогу *Дискриминација и социјално-етничка дистанца: случај рома у Србији – аутора Богдана Ђуровића*, говори се о резултатима истраживања којима се потврђује да Роми претстављају маргинализовану етничку групу, са малим шансама да их шири друштвена заједница интегрише и прихвати као свој део. Стога, главни проблем који је истраживањем аутор желео да испита јесте спознавање начина адаптације ромске популације у актуелним процесима постсоцијалистичке транзиције у Србији, као и расправа флуидног идентитета Рома и расветљавање његове позадине. Обрађени подаци прегледно су приказани табеларно и процентуално изражени, а анализом резултата и разрађивањем хипотеза о узрочно-последичној вези, дошло се до закључка да су Роми изложени дискриминацији и негативној стереотипији, као и да постоји веома висок степен социјалне, етничке и расне дистанце према Ромима у Србији и Црној Гори.

Последњи чланак, аутора *Драгољуба Б. Ђорђевића – Позадинске претпоставке интеграције Рома*, ослања се на, при крају 2002. године, изучавање Рома у оквиру обимног емпиријског истраживања "Друштвена свест, људска права и активизам грађана у јужној и источној Србији" које је спроведено у Одбору за грађанску иницијативу у Нишу, у оквиру пројекта *Јачање невладиног сектора у јужној и источној Србији*. Овим истраживањем се по први пут тестирало расположење становништва у СЦГ спрема интерграције Рома. Из добијених података, могло се закључити да Роми јесу етно-класа (читава етничка заједница живи на граници и испод границе сиромаштва, нема никакву друштвену моћ, а углед јој је на изузетно ниском нивоу); интеграцију (без асимилације, а посебно не сегрегације) и промену неповољног положаја највећим делом морају извести сами Роми уз помоћ већинске заједнице и државе; потребно је паралелно радити на побољшању квалитета у социјално-економском подручју, у правно-политичком пољу и у

сфери културе и образовања; иако их "бије лош глас", становништво јужне и источне Србије показује спремност на заједнички живот и интеграцију.

Књига садржи и обимније *Прилоге*:

1) Три кључне стратегије везане за Роме:

а) *Стратегија за интеграцију и оснаживање Рома у Републици Србији* (резиме за извршне функционере Нацрта стратегије за интеграцију и оснаживање Рома - подразумева учешће Рома у Нацрту стратегије, питање афирмативне акције у корист Рома, образовање Рома, давање нових економских овлашћења и запошљавање, посебно стање избеглих и расењених лица, питање тражилаца азила-повратника, лична документа, приступ социјалном осигурању, приступ здравству, посебно стање жена, медији, култура, учешће у политичком животу, питање дискриминације).

б) *Стратегија унапређивања образовања Рома у Републици Србији* – састоји се из више делова; 1. Имплементација циљева и задатака стратегије (подразумева укључивање Рома у образовни систем и обезбеђивање континитета у школовању, почев од стварања системских услова, преко припреме ромске деце за полазак у школу, до материјалне подршке Ромима у образовању), 2. Обезбеђивање квалитетног образовања (подразумева стварање системских услова за обезбеђивање и контролу квалитета образовања ромских ученика, обезбеђивање образовних програма који прате потребе ромске деце и младих, обезбеђивање кадра компетентног за рад са ромском децом, пребацивање у редовне школе ромске деце која су погрешно уписана у специјалне школе, развој мотивације за школовање), 3. Развијање толеранције и уважавање различитости (подразумева развијање осетљивости професионалне јавности и шире друштвене заједнице за образовне потребе Рома, развијање образовног окружења заснованог на толеранцији и интеркултуралним вредностима, спречавање сегрегације и десегрегације, спровођење мера антидискриминације), 4. Неговање културног идентитета (укључује подршку развоју културног идентитета деце и младих, формирање стручњака за ромски језик и културу, увођење елемената ромске културе у програме рада са децом).

в) *Стратегија смањивања сиромаштва Рома у Србији* – приказани су поједини елементи овог прилога – утврђивање постојећег стања, проблема и ограничења (запошљавање, образовање, становање), приказ циљева, затим анализа стратешких праваца деловања, мера и активности.

2) Приказ препорука Европске Уније (групе ЦОЦЕН) у вези са образовањем, и Нацрт препорука Комитета министара Савета Европе о мерама према Ромима/Циганима у Европи).

3) Списак суженог избора значајнијих организација у југоисточној Србији које се баве Ромима.

4) Ромски датумар – нешто мало важних датума ромске историје.

5) Исцрпан попис најновијих књига из ромолошке књижевности.

На крају књиге се налазе белешке о ауторима, предговор (аутора Драгољуба Б. Ђорђевића) преведен на енглески језик у облику кратког резимеа радова, као и садржај на енглеском.

Сетите се стиха, пре него бар попреко погледате Рома... "широк осмех и златан зуб, спас ми доносе Цигани, они имају срце за сваког од нас брига њих, они ме питају шта да свирају..." и мислите о томе.